

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี หลักการของปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ที่มุ่งพัฒนาให้เข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาและการรับรองมาตรฐานของโรงเรียน เอกชนระดับก่อนประถมศึกษา ดังนั้นจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยในประเด็นสำคัญสอดคล้อง กับกรอบแนวคิดของการวิจัยดังนี้

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเอกชน
ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
แนวคิดของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในระดับก่อนประถมศึกษา
การประกันคุณภาพการศึกษา
การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
การประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศ

ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา

ปัจจัยที่ 1 ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

ปัจจัยที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (ระดับก่อนประถมศึกษา)

ปัจจัยที่ 3 บุคลากร

ปัจจัยที่ 4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

ปัจจัยที่ 5 การจัดการ การบริหาร

ปัจจัยที่ 6 กิจกรรมนักเรียน

ปัจจัยที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

ความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก

แนวคิดการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเอกชน

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาเอกชน

ประเทศไทย ภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดการศึกษาของประเทศ มาตั้งแต่จุดเริ่มต้นแห่งวิวัฒนาการของการศึกษาไทยนี้การจัดการศึกษา ยังมีลักษณะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยอยู่ในบ้าน วัด และวัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มปป. : ไม่มีเลขหน้า) ต่อมาก็ได้มีส่วนร่วมบุกเบิกการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบที่เริ่มจากโรงเรียนเอกชนของกลุ่มศาสนา จนมาเป็นการจัดการศึกษาโดยกลุ่มบุคคลทั่วไปที่เข้ามาจัดการศึกษาในเชิงของการลงทุนทางธุรกิจ จากการศึกษาพัฒนาการของการศึกษาเอกชน ปรากฏว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา การศึกษาเอกชนได้รับความนิยมและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกระดับ ดังที่ข้อมูลแสดงว่า จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นจาก 9,482 คน ในปี 2461 ซึ่งเป็นปีแรกของการใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ เป็น 1,126,840 คน ในปี พ.ศ. 2530 และ 1,917,712 คน ในปี พ.ศ. 2539 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2523 :18) สาเหตุหลักสองประการที่ทำให้ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ ประการแรกสืบเนื่องจากการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว และความต้องการทางการศึกษาที่รุดหน้าตามความเจริญก้าวหน้าของประเทศและโลก ประการที่สองเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาให้กับประชาชนได้อย่างเพียงพอ รัฐจึงมีนโยบายส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาและให้การอุดหนุนแก่การศึกษาเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ปรากฏในการแถลงนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลทุกสมัยตลอดมา จนถึงรัฐบาลปัจจุบัน

จึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาเอกชนได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ โดยที่ข้อสรุปจากรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 29) แสดงว่าการศึกษาเอกชนสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในแง่ที่เป็นการเพิ่มโอกาสและทางเลือกของการรับการศึกษาทดแทนส่วนที่รัฐจัดได้ไม่เพียงพอ อีกทั้งยังตอบสนองความต้องการเฉพาะของประชาชนในเชิงคุณภาพทางวิชาการความสามารถเฉพาะด้าน และด้านระเบียบวินัยและคุณธรรม และยังอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ใกล้ชิดกับชุมชน รวมทั้งมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสในสังคม และการสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาวะวิกฤติของประเทศ ในแง่ความจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ การลงทุนและการจัดสรรงบประมาณดังกล่าวแล้ว ความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการพัฒนาประชาชนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ดังที่มีคำกล่าวกันอยู่ทั่วไปว่า โลกในศตวรรษที่ 21 นี้จะเป็นโลกที่มีความมั่งคั่ง พลังอำนาจและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ

จะถูกกำหนดด้วยระดับการศึกษาของพลเมือง (The wealth of a nation is defined by the education level of its people) ประเทศไทยจึงนับว่าอยู่ในช่วงเวลาที่มีความต้องการและความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาเอกชนให้สามารถมีบทบาทในการช่วยพัฒนาการศึกษาและคุณภาพของประชาชนได้อย่างเต็มที่

ข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดและวิธีการปฏิรูปการศึกษาของประเทศทั้งหลายในโลกปัจจุบัน ทั้งในประเทศในกลุ่มเอเชีย ยุโรป และอเมริกา ล้วนแสดงถึงจุดเน้นของการส่งเสริมสิทธิโอกาสและเสรีภาพของประชาชนในการเลือกรับการศึกษาได้อย่างเต็มที่ตามความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตน จึงได้มีการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาให้เปิดกว้างและแข่งขันกันในเรื่องคุณภาพโดยนำเอาระบบอุปถัมภ์ หรือบัตรการศึกษาและมาตรการต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนสิทธิ และโอกาสการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาของประชาชน รวมทั้งมีการเพิ่มบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่โดยที่การปรับรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาแนวปฏิรูปนี้ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ทั้งที่เป็นรัฐธรรมนูญและกฎหมายการศึกษาแม่บทของชาติ เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคในด้านการศึกษาของประชาชน ทั้งในลักษณะที่เป็นผู้รับบริการและเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

เป้าหมายของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา นอกจากมุ่งให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาได้ดี ยังเป็นการศึกษาพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เด็กมีชีวิตในอนาคตสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากบทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเด็กไทยโดยคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็กในปี 2535 ผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อน 6 ปี จะมีผลไปตลอดชีวิต หากเด็กได้รับการดูแลที่ดี ได้รับความรัก ความอบอุ่นจะทำให้เด็กเป็นคนสดชื่นแจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักรักคนอื่น การพัฒนาเด็ก จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อกับบุคคลและสถาบันหลายฝ่าย ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สื่อมวลชน และสิ่งแวดล้อมตลอดจนองค์กรที่จัดบริการพื้นฐานให้แก่เด็กวัยก่อนประถมศึกษาจึงเป็นวัยทองของชีวิตหากต้องการให้พลเมืองเป็นอย่างไรก็สามารถทำได้ โดยปูพื้นฐานให้ตั้งแต่ก่อน 6 ปี รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา โดยรัฐและเอกชนร่วมมือกันจัดบริการการศึกษาในระดับนี้ให้ทั่วถึง

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จึงเป็นการศึกษาพื้นฐานสำคัญชีวิตในอนาคตที่ต้องอาศัยนโยบายการให้การสนับสนุนจากทุกฝ่าย บุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจ แนวทางการจัดการศึกษา และวิธีดำเนินการ รวมทั้งการประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองให้มีความรู้

ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาเด็กที่ถูกต้อง โดยถือว่าความร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเพื่อประโยชน์ของประเทศไทยและเด็กไทยทุกคน

แนวคิดของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในระดับก่อนประถมศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 9) ได้จัดทำหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 และกำหนดแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมไว้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าพัฒนาการของมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโต และมีลักษณะพัฒนาการที่แตกต่างกันไป

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎี เฉพาะอธิบายไว้ และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีการพัฒนาทางกายที่จะอธิบายการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อนหรือทฤษฎีพัฒนาการของทางสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะ ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดี ถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัย และมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อบ ๑ ตนเอง

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการให้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้น จากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหวมีอิสระอบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเนื่องจากการเรียนรู้นั้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่เข้ามาโรงเรียน การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเอง ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม จากการเล่นเด็กมีโอกาที่จะอธิบายแสดงออกถึงตนเองเรียนรู้ความรู้สึกรู้ใจของผู้อื่น เป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น กับธรรมชาติรอบตัว ดังนั้นหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาถือ “การเล่น” เป็นหัวใจของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม วัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาฉบับนี้ถือว่าครูระดับก่อนประถมศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนครูผู้สอนควรต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบเพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานที่เหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น

หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 45) ได้กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาชี้หลักการดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม

โดยพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก หลักสูตรที่เหมาะสมจะพัฒนาเด็กทุกด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็กเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็กพัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ครูจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ฟ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้

และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กในระดับก่อนประถมศึกษา

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ครูผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ครูต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และจัดกิจกรรมที่ครูและเด็กมีส่วนร่วมที่เริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยครูจะเป็นผู้สนับสนุนและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ ค้นพบด้วยตัวเอง ดังนั้นครูจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่ารู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ครูต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินเด็กในระดับก่อนประถมศึกษาใช้วิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ครูต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ จากข้อมูลเชิงบรรยายจากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนงานที่ได้ทำประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยครูในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กและขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครอบครัวของเด็ก

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาครูและพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ครูจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

โดยสรุปแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่สำคัญคือ มุ่งเน้นที่ตัวนักเรียน ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการจัดให้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเอื้อต่อการพัฒนาการข้างต้น ซึ่งประกอบด้วยบุคคลใกล้ชิดเช่น ครอบครัว

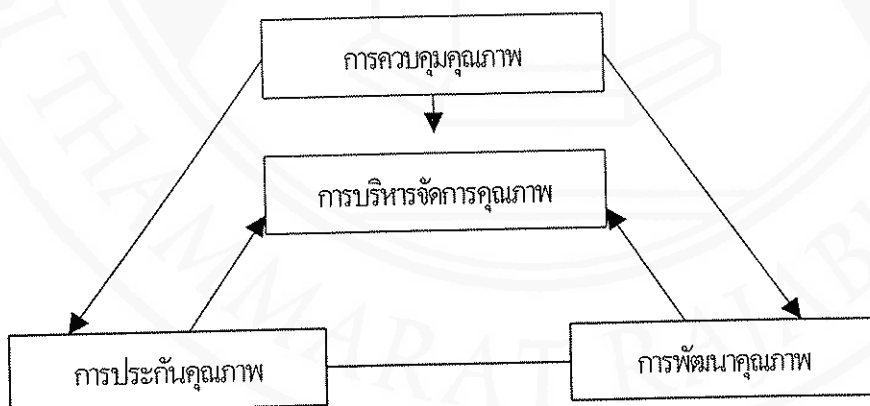
ครู และเพื่อน ๆ รวมทั้งการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กเกิดความอบอุ่นปลอดภัย มีความมั่นใจที่จะเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สร้างเสริมความเชื่อมั่น และความพร้อมที่จะดำรงชีวิตที่มีความสุขอยู่ในสังคมได้ รู้จักช่วยเหลือตนเองและมีคุณธรรมจริยธรรม อยู่ภายในตัวของเด็กเอง เพื่อความสงบสุขและการรู้จักแบ่งปันของเด็ก สามารถปลูกฝังพฤติกรรมเหล่านี้ได้จนถึงวันที่เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและสมบูรณ์ในอนาคต

การประกันคุณภาพการศึกษา

1. ความเป็นมาของการประกันคุณภาพ

ความคิดเรื่องการประกันคุณภาพเกิดขึ้นครั้งแรกในภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากในกระบวนการผลิตหรือบริการนั้นสิ่งที่องค์กรหรือบริษัทให้ความสนใจมี 3 เรื่อง คือเรื่องราคา (Price) คุณภาพ (Quality) และการนำสินค้าหรือบริการ (Delivery) เรื่องราคาและการนำส่งสินค้าขึ้นอยู่กับตลาดและองค์ประกอบอื่น ๆ ขององค์กรในขณะที่เรื่องคุณภาพเกี่ยวข้องกับผลผลิตโดยตรง และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้ธุรกิจขององค์กรมั่นคง ผู้บริหารองค์กรจึงต้องการให้ผลผลิตมีคุณธรรม รักษาคุณภาพและพัฒนาคุณภาพ (Achieve sustain and Improve quality) ของผลผลิตและบริการ (Hoyle 1994 : 156)

เซเวอร์ และ โดซี่ (Severs and Dochy 1996 : 96 ; อ้างอิงมาจาก Hoyle 1994 : 156) อธิบายว่าเพื่อสนองความต้องการดังกล่าวจึงได้มีการพัฒนาระบบคุณภาพ (Quality system) ขึ้นในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1950 เพื่อบริหารบุคลากรและทรัพยากรขององค์กรให้กระบวนการผลิตขององค์กรบรรลุเป้าหมาย คุณภาพ (Quality goals) โดยทั่วไประบบคุณภาพ หรือระบบการบริหารจัดการคุณภาพ (Quality control) การประกันคุณภาพ (Quality assurance) และการพัฒนาคุณภาพ (Quality development) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การบริหารจัดการคุณภาพ

การควบคุมคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อธำรงรักษาคุณภาพของผลผลิต หรือบริการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิต หรือบริการว่ามีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ หากไม่ได้มาตรฐานต้องหาสาเหตุและแก้ไขเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อทำให้คุณภาพของผลผลิตหรือบริการสูงขึ้น ซึ่งทำได้สองแนวทาง แนวทางแรกเป็นการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มคุณภาพของผลผลิตและบริการ และแนวทางที่สองเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการยกระดับมาตรฐานของผลผลิตและบริการโดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรม การประกันคุณภาพ เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ความมั่นใจแก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการว่าจะได้รับผลผลิตหรือบริการที่มีคุณภาพ โดยการนำเสนอหลักฐานร่องรอยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บันทึกลงสถิติของคุณภาพผลผลิตในเรื่องที่ผ่านมา การมีคู่มือรายละเอียดของกระบวนการผลิตและผลผลิต การแสดงหลักฐานว่ามีการตรวจสอบผลผลิตตามคู่มือการผลิต การประกันคุณภาพอาจดำเนินการประกันคุณภาพทั้งระบบการผลิตหรือแยกประกันคุณภาพเฉพาะส่วนก็ได้ เช่น การประกันการออกแบบ การประกันการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และการจัดจ้าง

ในวงการอุตสาหกรรม ISO 9000 หรืออนุกรมมาตรฐานนานาชาติ สำหรับระบบคุณภาพเป็นระบบที่พัฒนาโดย International Standards Organization (ISO) ซึ่งมีประเทศสมาชิก 26 ประเทศ โฮเยอร์ (Hoyle 1994 : 263 ; อ้างอิงมาจาก Languist 1997 : 289) สรุพบว่าต้นกำเนิดของมาตรฐาน ISO มาจากมาตรฐานทางการทหารระดับชาติ Mil Q 9858 A พัฒนาโดย American Department of Defense เมื่อ ค.ศ. 1968 หลังจากนั้นมีการพัฒนามาตรฐานทางการทหารและสำหรับกิจการพลเรือนและได้สนับสนุนให้ ISO พัฒนามาตรฐานระดับนานาชาติ โดยจัดพิมพ์เป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1987 ปัจจุบันมาตรฐาน ISO ประกอบด้วยชุดมาตรฐานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และชุดมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการคุณภาพ ซึ่งหมายเลขแตกต่างกัน ตามลักษณะและประเภทขององค์กร การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน องค์กรตามมาตรฐาน ISO มี 12 ขั้นตอน

- 1) ขั้นตอนแรกเป็นการประกาศใช้นโยบายประกันคุณภาพมาตรฐาน ISO
- 2) ขั้นตอนที่สอง เป็นการตั้งคณะกรรมการบริหารการประกันคุณภาพ
- 3) ขั้นตอนที่สามเป็นการทบทวนสภาพของระบบงานเดิม ได้แก่ การประเมินสภาพเบื้องต้นขององค์กร การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคาม (SWOT and analysis)
- 4) ขั้นตอนที่สี่ เป็นการอบรมให้ความรู้บุคลากร

5) ขั้นตอนที่ทำ เป็นการจัดทำแบบงานปฏิบัติการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายคุณภาพ การวางระบบคุณภาพ (จัดทำคู่มือคุณภาพ คู่มือแนะนำการทำงาน และคู่มือการบันทึกคุณภาพการทำงาน) การวางแผนพัฒนากระบวนการผลิตและการบริหารทรัพยากร

6) ขั้นตอนที่หก เป็นการดำเนินการตามระบบงานที่จัดทำขึ้น

7) ขั้นตอนที่เจ็ด เป็นการตั้งทีมงานตรวจติดตามประเมินตนเอง

8) ขั้นตอนที่แปด เป็นการทำซ้ำหลาย ๆ รอบจนกว่าจะได้ผลการปฏิบัติงานตาม

เป้าหมาย

9) ขั้นตอนที่เก้าเป็นการขอรับการตรวจเยี่ยมและการประเมินภายนอก ISO

10) ขั้นตอนที่สิบ เป็นการตัดสินใจปฏิบัติการปรับปรุงแบบการดำเนินงานหลักการประเมินภายนอก

11) ขั้นตอนที่สิบเอ็ดเป็นการขอรับการตรวจสอบทุกระยะ 6 เดือน

12) และขั้นตอนที่สิบสองขั้นตอนสุดท้ายเป็นการได้รับการรับรองคุณภาพจาก ISO

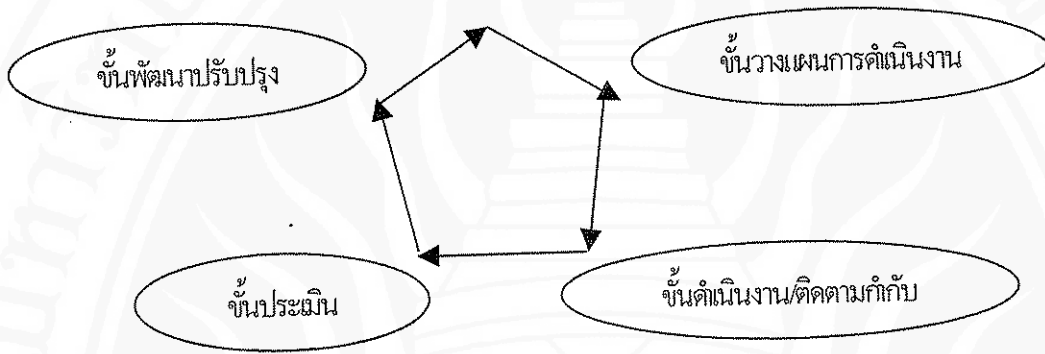
2. การประกันคุณภาพการศึกษา

วงการศึกษาได้รับแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพมาใช้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1990 นักการศึกษากำหนดว่าเป้าหมายสำคัญในการจัดการจัดศึกษาและการจัดการเรียนการสอนคือคุณภาพ และให้นิยามคำว่าคุณภาพของโรงเรียนโดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาว่าโรงเรียนที่มีคุณภาพหมายถึงโรงเรียนที่กำหนดจุดมุ่งหมายเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจนและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การวัดคุณภาพของโรงเรียนจึงต้อง วัดหลายมิติทั้งในมิติของเป้าหมาย กระบวนการดำเนินงานและผลผลิต กระบวนการดำเนินงานอย่างมีระบบเพื่อกำกับติดตามให้แน่ใจว่าโรงเรียนมีคุณภาพเรียกว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เซเวอร์ และ โดซี่ (Severs and Dochy 1996 : 95 ; อ้างอิงมาจาก Webstock 1997 : 53) การประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผู้บริหารรู้ว่าการดำเนินงานของโรงเรียนมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ช่วยให้โรงเรียนได้รู้จักอ่อนและสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ประชาชนผู้เสียภาษีได้รู้ว่าเงินภาษีอากรได้ถูกนำไปใช้อย่างคุ้มค่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และการประเมินภายนอกโดยหน่วยงานกลาง (นงราม เศรษฐพานิช 2544 : 36)

เซเวอร์ และ โดซี่ (Severs and Dochy 1996 : 49) ให้หลักการว่ากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทำได้ทุกระดับทั้งในระดับโรงเรียน ระดับหลักสูตร ระดับรายวิชา การดำเนินงาน

อาจมีขั้นตอนแตกต่างกันได้ แต่มีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไปเป็นวัฏจักรหรือวงจรดังภาพที่ 3

ขั้นการเลือกระบบคุณภาพและกำหนดเป้าหมาย

ภาพที่ 3 วงจรการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วงจรประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเลือกระบบคุณภาพและกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการดำเนินงาน/ตัวบ่งชี้ ขั้นการกำหนดยุทธวิธีและการวางแผนการดำเนินงานตามเป้าหมาย ขั้นการดำเนินงาน และการติดตามกำกับ (Monitoring stage) การดำเนินงานเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง ขั้นการประเมิน (Assessment stage) เป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อวัดตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน (Performance indicators) และนำมาตรวจสอบกับเกณฑ์ว่า การดำเนินงานได้ผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ขั้นสุดท้ายคือการปรับปรุงหรือพัฒนา (Stage of improvement) เป็นการนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน/ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น จากนั้นนำผลที่ได้จากขั้นพัฒนามาใช้กำหนดเป้าหมายเพื่อตั้งต้นการดำเนินงานตามวงจรรอบใหม่ต่อไป

เมื่อดูในภาพรวมขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่นำเสนอข้างต้นมีลักษณะเช่นเดียวกับวงจรการบริหารที่มีการพัฒนาคุณภาพตามวงจรของเดมมิ่ง (Deeming cycle) หรือวงจร P-D-C-A ขั้นตอนการดำเนินงานประกอบด้วย ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นดำเนินการ (Do) ขั้นตรวจสอบ (Check) และขั้นปฏิบัติการ (Action) ได้แก่การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนางานต่อไป

ในการปฏิบัติงานจริง ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในแต่ละตอนของวงจร อาจมีการกำหนดขั้นตอนละเอียดมากขึ้นได้แก่

- 1) การเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นในกลุ่มบุคลากร
- 2) ขั้นการศึกษาสภาพเริ่มต้นของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยและภาวะคุกคาม
- 3) ขั้นการวางแผนการประกันคุณภาพ ได้แก่ การเลือกรูปแบบการกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน การจัดทำแผนการดำเนินงาน แผนพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานและแผนการใช้บุคลากรและทรัพยากร
- 4) ขั้นการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการติดตามกำกับดูแลเพื่อตรวจสอบหาข้อผิดพลาดเพื่อจะได้แก้ไขทันการณ์
- 5) ขั้นประเมินกระบวนการ และผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
- 6) ขั้นเผยแพร่และใช้ผลการประเมินเพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีชื่อเรียกขั้นตอนแตกต่างกัน กำหนดการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ ก) การควบคุมคุณภาพ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานโดยการจัดทำแผนการดำเนินงาน ข) การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน ได้แก่ การตรวจสอบภายใน การตรวจสอบภายนอก โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ การช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน การใช้ผลการตรวจสอบในการปรับปรุงโรงเรียน และ ค) การประเมินคุณภาพได้แก่การประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทุก 2 ปี การปรับปรุงพัฒนามาตรฐานโรงเรียนทุก 5 ปี และการขอรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ

กรมสามัญศึกษา (2544 : 75) กำหนดการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน คือ ก) การศึกษาและการเตรียมการได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานและการให้ความรู้ ข) การวางแผนการประกันคุณภาพได้แก่ การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน การจัดทำมาตรฐานคุณภาพ การจัดสรรมนุษย์โรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการ การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติ ค) การดำเนินการประกันคุณภาพได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การจัดตั้งอำนวยการควบคุม การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ง) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ ได้แก่ การตรวจสอบ/ประเมิน การสรุปและรายงาน จ) การพัฒนาและปรับปรุงเป็นการนำผลการตรวจสอบไปใช้ปรับปรุงและ ฉ) การขอรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (2544 : 29) ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็น 3 ขั้นตอนคือ ก) การควบคุมคุณภาพการศึกษา ได้แก่การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ทั้งในด้านการพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนากระบวนการบริหาร การพัฒนากระบวนการ การจัดการเรียนการ ข) การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุง คุณภาพการศึกษา ได้แก่ การตรวจสอบภายใน การตรวจสอบภายนอกโดยสำนักงาน/กรมสำนักงานเขต และการตรวจสอบโดยสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครและ ค) ขอรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2544 : 79) ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนคือ ก) การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การจัดทำธรรมนูญหรือแผนพัฒนาโรงเรียน การดำเนินการตามแผนพัฒนาโรงเรียน การติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงการดำเนินงาน และการประเมินตนเอง ข) การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การตรวจสอบและรับรองคุณภาพโดยสำนักงานและการขอรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

แม้ว่าลักษณะการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดที่แตกต่างกัน ทำให้โรงเรียนนำร่องมีการดำเนินการประกันคุณภาพ ตามรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดที่ต่างกัน ในรายละเอียดแต่กิจกรรมการดำเนินงานสำคัญมีลักษณะเป็นแบบเดียวกัน

การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ต่างก็มุ่งให้ความสนใจกันในเรื่องของการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานการศึกษาทั้งนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่ามีกฎหมาย และพระราชบัญญัติที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งทุกระดับและทุกสังกัดจะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เพื่อเข้าสู่การประเมินคุณภาพ และการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2541 : 12)

1. กระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับขอบข่ายการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ 3 เรื่อง คือ

1.1 การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ เป็นการกำหนดลักษณะของโรงเรียนที่มีคุณภาพให้ชัดเจนว่าจะต้องประกอบด้วยปัจจัยอะไรบ้าง แต่ละปัจจัยมีขอบข่ายของความสำเร็จแค่ไหน และความสำเร็จแต่ละเรื่องนั้นจะตรวจสอบได้จากอะไร

1.2 การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality assurance) เป็นการควบคุมคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความมั่นใจว่าการดำเนินการของโรงเรียนสามารถประกันได้ว่า มีคุณภาพ โรงเรียนมีการดำเนินงานและประเมินผลการทำงานที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

1.3 การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (Accreditation) เป็นกลไกการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกเพื่อยืนยันความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายว่า โรงเรียนได้จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

2. ทำไมจึงต้องรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน มีสถานภาพอยู่ในระดับที่แตกต่างกันมาก โรงเรียนเอกชนบางแห่งได้รับความศรัทธาจากผู้ปกครองด้วยความมั่นใจในคุณภาพอย่างแท้จริงบางโรงเรียนก็ได้รับความศรัทธาด้วยคำนิยมของผู้ปกครองบางกลุ่ม บางโรงเรียนเคยได้รับความศรัทธาในอดีต แต่การพัฒนาคุณภาพไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่องจึงเป็นผลให้จำนวนนักเรียนลดน้อยลง และอยู่ในสภาพที่ขาดความมั่นคงในการดำเนินกิจการต่อไป ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนเอกชนให้มีคุณภาพอย่างเชื่อมั่นได้ จึงต้องหามาตรการในการที่จะกระตุ้นให้โรงเรียนพัฒนาตนเองเพื่อให้คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น โดยใช้กระบวนการ “การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา” การรับรองมาตรฐานการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งให้โรงเรียนดำเนินการประเมินและพัฒนาตนเองเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของบุคลากรภายในและภายนอก เมื่อมั่นใจในผลการดำเนินงานก็จะขอให้องค์กรที่มีหน้าที่พิจารณาให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพตัดสินการดำเนินงานของคนบรรลุตามความมุ่งหมายและได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่เพียงใด ถ้าการดำเนินงานของโรงเรียนปรากฏหลักฐานและร่องรอยของการพัฒนาตนเองอย่างเชื่อมั่นได้ ก็จะได้รับรองว่าเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

3. การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่ออะไร

- 3.1 ให้ความคุ้มครองเป็นธรรม และสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ
 - 3.2 สร้างความมั่นใจให้ภาครัฐ ว่าเอกชนจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐานคุณภาพ
 - 3.3 สร้างความภาคภูมิใจให้แก่นักเรียนเอกชนว่าจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน
- “การให้ความคุ้มครอง เป็นธรรม และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการ”

การดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนเป็นการขายบริการประเภทหนึ่ง บริการส่วนนี้คือบริการด้านการศึกษา บริการในการสร้างคนให้มีความรู้ สร้างคนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ ผู้รับบริการด้านการศึกษาของโรงเรียนเอกชนคือ “ผู้ปกครองและนักเรียน”

ทำอะไร จึงจะทำให้ผู้ปกครองมั่นใจได้ว่าบุตรหลานมาใช้บริการในโรงเรียนเอกชนแล้วมีคุณภาพ ในปัจจุบันสินค้าต่าง ๆ ที่ผลิตจำหน่ายไม่ว่าจะเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคก็จะมีเครื่องหมายแสดงถึง การผลิตที่ได้มาตรฐานเป็นการคุ้มครองและให้ความมั่นใจแก่ผู้บริโภคโดยมีหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้รับรองการผลิตสินค้าชนิดนั้น เช่น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา เป็นต้น ดังนั้นโรงเรียนเอกชนก็ควรจะมีการรับรองมาตรฐานคุณภาพ ในการจัดการศึกษา เพื่อแสดงให้เห็น “ผู้ปกครองและนักเรียน” ซึ่งเป็นผู้รับบริการมีความมั่นใจ ในการเลือกสถานศึกษาให้กับบุตรหลานของตน

4. การสร้างความมั่นใจให้แก่รัฐว่าเอกชนจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐานคุณภาพ

การจัดการศึกษาของเอกชนในปัจจุบันนี้ โดยสภาพส่วนรวมแล้วยังไม่มีหลักประกัน ชัดเจนเพียงพอ ที่รัฐจะมั่นใจในด้านคุณภาพได้อย่างแท้จริง เพราะเท่าที่ปรากฏตามสื่อมวลชน ต่าง ๆ ก็มักจะเป็นภาพลบของโรงเรียนเอกชนอยู่เสมอ ๆ เช่น ครูได้รับเงินเดือนโดยไม่เป็นธรรม โรงเรียนโงงเงินอุดหนุน โรงเรียนเรียกเก็บเงินพิเศษมากเกินไป เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามรัฐ ก็พยายามที่จะหาหนทางที่จะช่วยเหลือและพัฒนาโรงเรียนเอกชนทุกวิถีทาง แต่โดยสภาพที่เป็นอยู่คือ ความหลากหลายในคุณภาพของโรงเรียนเอกชนรัฐจึงจะต้องสร้างหลักประกันในควมมีคุณภาพ อย่างทั่วถึงกันและจัดสรรโรงเรียนที่มีคุณภาพให้เป็นที่ปรากฏดังนั้นการดำเนินงานเพื่อการรับรอง มาตรฐานคุณภาพจึงเป็นกระบวนการที่สร้างความมั่นใจแก่รัฐได้ เพราะโรงเรียนใดก็ตามที่ประเมิน พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจะเป็นโรงเรียนที่เชื่อมั่นได้ว่ามีคุณภาพ อย่างแท้จริงและต่อจากนั้นรัฐก็จะให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เช่น การให้บัตร อุดหนุนค่าเล่าเรียน การให้กู้ยืมเงินเพื่อสร้างและพัฒนาอาคารเรียน การให้สวัสดิการแก่ครูในรูปแบบ ของการเพิ่มขึ้นเงินเดือนให้เท่าเทียมข้าราชการ ฯลฯ

5. การสร้างความภาคภูมิใจให้แก่โรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

เป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชน คือมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แต่ปัจจุบันมีโรงเรียนเอกชนเป็นจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่มั่นใจว่าโรงเรียนของตน จัดการศึกษาได้มีคุณภาพเพียงใด ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ ยอมรับหรือไม่ การพัฒนาและประเมิน คุณภาพด้วยตนเองของโรงเรียน จะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความมั่นใจในคุณภาพดังกล่าว และ เมื่อผ่านกระบวนการตรวจเยี่ยมและประเมินจากคณะกรรมการจนได้รับการรับรองมาตรฐาน คุณภาพในที่สุดแล้ว โรงเรียนย่อมเกิดความมั่นใจอย่างแท้จริง และเกิดความภาคภูมิใจขึ้น แก่บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนจนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ดังกล่าว “โรงเรียนที่มีความมั่นใจและภาคภูมิใจที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ย่อมรักษาสถานภาพของคนมิให้ตกต่ำและมีความคิดที่จะพัฒนาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอซึ่งเป็นผลที่จะนำมาซึ่งความมั่นใจและภาคภูมิใจตลอดไป”

การประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศ

1. การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศอังกฤษ การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีทั้งที่เป็นกลไกภายในระบบการศึกษา คือ คณะกรรมการโรงเรียนและองค์การบริหารการศึกษาท้องถิ่น (Local Education Authority : LEA) ซึ่งกำกับดูแลโรงเรียนและในปี 1992 ได้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education : OFSTED) มีหน้าที่หลักคือ ตรวจเยี่ยมโรงเรียนเพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน และข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อยกสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน และต่อมาได้ขยายงานตรวจสอบคุณภาพบริการการศึกษาสำหรับเด็กเล็กด้วย ในระดับอุดมศึกษา มีระบบการประเมินทั้งภายในและภายนอก การประเมินภายนอกมี 3 องค์การหลัก คือ การประเมินโดยหน่วยงานของรัฐที่จัดสรรเงินสนับสนุน (คณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2542 : 12)

เกษม วัฒนชัย (2528 : 15-16) ได้เสนอกระบวนการประกันคุณภาพของประเทศอังกฤษ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1) การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นความรับผิดชอบของแต่ละสถาบันในการวางกลไกต่าง ๆ เพื่อควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน

2) การตรวจสอบกลไกควบคุมคุณภาพ (Quality Audit) เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานกลางอุดมศึกษา ที่เรียกว่า Higher Education Quality Council (HEQC) ซึ่งเน้นการตรวจสอบในระดับสถาบันเกี่ยวกับกลไกควบคุมคุณภาพที่เหมาะสมและเน้นการตัดสินเกี่ยวกับรูปแบบ (Formative Judgement) ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ คือ

2.1) การรวบรวมข้อมูลหรือเอกสาร

2.2) การแต่งตั้งผู้ตรวจสอบที่มีความเป็นกลางและมีความรอบรู้

2.3) การตรวจเยี่ยมสถาบัน เป็นการให้ผู้ตรวจสอบได้พบกับผู้บริหารโรงเรียน

อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา

2.4) การเขียนรายงานความเห็น ซึ่งต้องกระทำให้เสร็จสิ้นภายในวันสุดท้ายของการตรวจเยี่ยม

2.5) การเผยแพร่รายงานเป็น Public report ซึ่งเป็นการประเมินและให้ข้อเสนอแนะทั่วไป โดยไม่มีการเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน โดยเน้นให้มหาวิทยาลัยต้นตัวและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3) การประเมินคุณภาพของการเรียนการสอน (Quality assessment) เป็นหน้าที่ของหน่วยงานจัดสรรงบประมาณอุดมศึกษา คือ Higher Education Funding Council (HEFC) และเป็นการประเมินในระดับสาขาวิชา โดยเน้นที่ประสิทธิภาพการเรียนการสอน เน้นการตัดสินที่เนื้อหาสาระ (Summative judgement) โดยมี 5 กิจกรรมย่อย คือ

3.1) การรวบรวมข้อมูลหรือเอกสารที่เป็นรายงานการประเมินตนเอง

3.2) การรวบรวมข้อมูลหรือเอกสารที่เป็นรายงานการประเมินตนเองส่งหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง

3.3) หน่วยงานกลางพิจารณารายงาน

3.4) อาจประเมินให้อยู่ในระดับ “พอใจ” โดยไม่ต้องตรวจเยี่ยม

3.5) ไปตรวจเยี่ยมกรณียังไม่เป็นที่พอใจ (Claim for excellence หรือ Quality at risk)

* การแต่งตั้งผู้ประเมิน (กรณีต้องไปตรวจเยี่ยม) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3 - 4 คน และผู้รายงาน 1 คน

2. การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ ได้วางระบบตรวจสอบและรับรองคุณภาพการศึกษา 2 รูปแบบ คือ

2.1 การกำกับและตรวจสอบภายในกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแยกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับกระทรวงและระดับสถานศึกษาภายในกระทรวง มีองค์กรที่เกี่ยวข้อง 3 องค์กรคือ สำนักประเมินและตรวจสอบภายใน สำนักนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และสำนักงานรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศ ส่วนระดับสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครูใหญ่ ครูและบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ต่างมีบทบาทในการตรวจสอบในลักษณะการตรวจสอบและถ่วงดุล ซึ่งคณะกรรมการบริหารโรงเรียนก็จะถูกตรวจสอบโดยองค์กรภายในกระทรวงและภายนอกกระทรวง

2.2 การประเมินผลภายนอก โดยจัดตั้งสำนักงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (Education Review Office : ERO) เป็นหน่วยงานอิสระแยกออกจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

3. การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ในการเร่งรัดการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา โกลด์ (Goal 2000 : 56) ทางรัฐบาลกลางได้จัดกลไกของฝ่ายบริหารในรูปองค์กรคณะบุคคล 2 คณะเพื่อศึกษาความก้าวหน้า คือ คณะที่ปรึกษาว่าด้วยเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติ และสภาปรับปรุงการศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษานาชาติ นอกจากนี้ในรัฐต่าง ๆ แต่ละรัฐได้มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบที่ควบคุมและปรับปรุงคุณภาพ

การศึกษา ในระดับอุดมศึกษา กลไกการควบคุมคุณภาพมาตรฐานที่สำคัญ คือ สมาคมรับรองมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา และสมาคมรับรองมาตรฐานสถาบันวิชาชีพเฉพาะทาง ซึ่งสมาคมดังกล่าวก็ถูกตรวจสอบด้วยเช่นกันเพื่อประกัน มาตรฐานการตรวจสอบ

จะเห็นได้ว่า กลไกและองค์กรกำกับตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาทั้ง 3 ประเทศเป็นมาตรการสำคัญที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศรวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาด้วย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา

การทำภารกิจจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นการทำงานเชิงระบบ คือมีตัวป้อน เช่น ผู้เรียน บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มีกระบวนการ ที่เป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่าง ตัวป้อนต่าง ๆ ให้เกิดการทำงานเรียกว่า การจัดการเรียน การสอน และการบริหารงานอื่น ๆ ในโรงเรียนเพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์กรและมีผลผลิต เช่น การเรียนรู้หรือพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เป็นต้น ฉะนั้นคุณภาพของโรงเรียน จึงน่าจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541 : 46) ได้คัดสรรมาให้เป็นกรอบหรือแนวทางสำหรับโรงเรียนเอกชน 7 เรื่อง ดังนี้

1. ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
2. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
3. บุคลากร
4. ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน
5. การจัดการ การบริหาร
6. กิจกรรมนักเรียน
7. สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

โดยแต่ละเรื่องมีความหมายและขอบข่าย ความสำเร็จที่ต้องการจะบ่งบอกความสำเร็จได้อย่างไร เพียงใด จึงได้นำมากำหนดรายละเอียด เป็นเกณฑ์คุณภาพและตัวชี้คุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนเอกชนรวมทั้งหมด 18 เกณฑ์คุณภาพ 57 ตัวชี้คุณภาพ ในระดับก่อนประถมศึกษา

เกณฑ์คุณภาพ หมายถึงขอบข่ายความสำเร็จของข้อกำหนดของลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์

ตัวชี้คุณภาพ หมายถึงตัวแปรหรือปรากฏการณ์ที่บ่งบอกถึงสิ่งที่จะทำการวัดในแต่ละเกณฑ์คุณภาพ

การกำหนดเกณฑ์และตัวชี้คุณภาพ ของโรงเรียนเอกชน จึงควรอาศัยหลักการดังนี้

1. โรงเรียนซึ่งแม้จะหลากหลาย แต่ละโรงเรียนก็สามารถทำได้เท่า ๆ กัน ฉะนั้นในการตัดสินใจต้องดูว่าโรงเรียนพยายามจะให้สำเร็จอะไร (Striving achieve) และขอบเขตที่สนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชนสังคม ซึ่งนั่นคือขอบข่าย (Extent) และความพอเพียง (Adequacy)

2. คุณภาพเป็นสิ่งที่สร้าง/พัฒนาได้ ฉะนั้นเกณฑ์และตัวชี้คุณภาพต้องมีลักษณะเป็นพลวัตรและมีความเป็นกลางที่ทุกโรงเรียนสามารถนำไปใช้ได้ เมื่อกล่าวถึงคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีคุณภาพหรือโรงเรียนที่พึงประสงค์จึงน่าจะครอบคลุมถึงปัจจัย เกณฑ์ชี้คุณภาพ และตัวชี้คุณภาพ

รายละเอียดของปัจจัย เกณฑ์คุณภาพและตัวชี้คุณภาพ

ปัจจัยที่ 1 ประสิทธิภาพและเป้าหมายของโรงเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน หมายถึง แนวคิดหรือเจตจำนงของโรงเรียนที่จะจัดการศึกษาของโรงเรียน มุ่งไปในทิศทางใด หรือต้องการให้เกิดผลสุดท้ายในรูปแบบใด

เป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง สิ่งที่จะทำให้สำเร็จหรือผลสุดท้ายที่โรงเรียนประสงค์จะให้เกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

คำอธิบาย โรงเรียนมีปรัชญาที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรและปรัชญาที่ดีจะต้องมีสาระสำคัญสอดคล้องกับปรัชญา และอุดมการณ์ ของการจัดการศึกษาของชาติ /สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคมที่แวดล้อม มีการสื่อสารให้บุคคลเกี่ยวข้องรับทราบ บุคลากรในโรงเรียนนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและวางแผนพัฒนางานเพื่อให้ปรัชญานั้นบรรลุผล ดังนั้นปรัชญาจึงเป็นภาพรวมที่จะสะท้อนภาพของโรงเรียน

แสดงจุดเน้น / แนวทางของโรงเรียนในการจัดการศึกษา

1. เป็นเสมือนหนึ่งคำสัญญาที่ให้ตัวผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน

2. เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา โรงเรียนและการปฏิบัติงานของโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน (ผู้บริหาร + ครู + ผู้ปกครอง) ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ที่มีลักษณะของการมุ่งเน้นผลถาวรที่แท้จริงที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้าน สมดุลเป็นประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าของการจัดการศึกษา ทั้งนี้โรงเรียนอาจจะวางเป้าหมายไว้ในแต่ละระดับ การศึกษา แต่ละหลักสูตรวิชา ซึ่งเป้าหมายย่อยที่เหมาะสมควรสอดคล้องกับเป้าหมายใหญ่ของโรงเรียน บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ช่วยกันวิเคราะห์ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนสู่การปฏิบัติ

โดยจัดทำแบบพัฒนารองรับปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน ได้ตรงกันและนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ปัจจัยที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (ระดับก่อนประถมศึกษา)

หลักสูตร หมายถึงมวลงประกอบต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็ก ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุถึงหลักการและจุดมุ่งหมายของการศึกษา

กระบวนการสอน หมายถึงการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมในลักษณะของการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และความสามารถของเด็กแต่ละคนเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เกณฑ์ที่ 1 จัดประสบการณ์และกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและสอดคล้องกับหลักสูตร

คำอธิบาย มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม โดยผ่านกระบวนการหรือขั้นตอน ในการวิเคราะห์เนื้อหาให้ครอบคลุม แนวคิด/จุดประสงค์ของหลักสูตร เน้นความสนใจ ความแตกต่างของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก มีการจัดกิจกรรม สื่อ อุปกรณ์ที่หลากหลายและความเหมาะสมกับเนื้อหาในกิจกรรม เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้ตามความสนใจ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

เกณฑ์ที่ 2 ประเมินพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยวิธีที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย

คำอธิบาย มีการประเมินพฤติกรรมของเด็กในทุกด้าน ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน และบันทึก ข้อมูล/พฤติกรรม ของเด็กทุกครั้ง เครื่องมือ และวิธีการประเมินสำหรับเด็กอนุบาล เลือกรวิธีที่เหมาะสมกับเด็ก แต่ต้องมีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ นำผลการประเมินรายงานต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับทราบ สำหรับนำไปวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาตรงกับสิ่งที่ต้องการของแต่ละคน

ปัจจัยที่ 3 บุคลากร

บุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสนับสนุนหรือผู้ปฏิบัติงานหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ปัจจัยที่ถือว่าสำคัญที่สุดขององค์กร องค์กรใดถ้ามีบุคลากรที่มีคุณภาพและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรนั้นสามารถพัฒนาได้เจริญรุ่งเรือง ประสบผลสำเร็จบรรลุตามปรัชญาและเป้าหมายขององค์กร

เกณฑ์ที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้นำระดับมืออาชีพ

คำอธิบาย ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถรอบด้าน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการทำงาน ปฏิบัติตน ปฏิบัติงานในหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู นักเรียน และชุมชน ในทุกด้าน ตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540

เกณฑ์ที่ 2 ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมเหมาะสมกับอาชีพครู

คำอธิบาย โรงเรียนดำเนินการบรรจุครู เข้าปฏิบัติงานตามวุฒิความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจสอดคล้องและเพียงพอกับสาขาวิชาที่สอน มีการจัดทำทะเบียนประวัติไว้เป็นปัจจุบัน เก็บรักษาไว้สะดวก ต่อการค้นหาข้อมูล ครูผู้สอนทุกคน มีความประพฤติและปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน และท้องถิ่นในทุกด้าน เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของคุรุสภา และต้องเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตนปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาตนเอง ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537

เกณฑ์ที่ 3 บุคลากรสนับสนุนทุกคนมีความรู้ ความสามารถและปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ

คำอธิบาย โรงเรียนดำเนินการบรรจุบุคลากรสนับสนุนทุกฝ่าย เข้าปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถ ความถนัด/ความสนใจ คล้องสอดคล้องและเพียงพอกับตำแหน่งหน้าที่/งาน มีการจัดทำทะเบียนประวัติไว้เป็นปัจจุบัน เก็บรักษาไว้ สะดวกต่อการค้นหาข้อมูล บุคลากรสนับสนุนทุกคน มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ เพื่อความสำเร็จของโรงเรียน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน

ปัจจัยที่ 4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หมายถึงมรดกทรัพยากรที่ทำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สื่อ นวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์ และการเงินของโรงเรียน รวมทั้งระบบข้อมูลและเครือข่ายการเรียนรู้ ระหว่างโรงเรียนกับองค์กรภายนอก

เกณฑ์ที่ 1 การดูแลซ่อมแซม ปรับปรุงอาคารเรียน ห้องต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี มีความปลอดภัยสะอาด ห้องต่าง ๆ มีความเหมาะสมทั้งบรรยากาศ สภาพแวดล้อม วัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

เกณฑ์ที่ 2 จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อการเรียนการสอน

คำอธิบาย มีการจัดซื้อ จัดหาบริการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้เรียน มีการจัดระบบการดูแลรักษา ซ่อมแซมและการให้บริการอย่างรวดเร็วและอย่างทั่วถึง

เกณฑ์ที่ 3 จัดระบบการเงินที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน

คำอธิบาย มีการวางแผน/โครงการในการใช้เงินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีผู้รับผิดชอบในแต่ละงานในรูปแบบของคณะกรรมการ มีการประชุม วางแผน ตรวจสอบและการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายอย่างถูกต้อง

เกณฑ์ที่ 4 จัดระบบข้อมูล/เครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

คำอธิบาย มีการจัดระบบให้บริการข้อมูล ข่าวสาร ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์

ปัจจัยที่ 5 การจัดการ การบริหาร

การจัดการ การบริหาร หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ บริหารโรงเรียน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดการประหยัดหรือสิ้นเปลืองน้อยที่สุด และหรือได้ผลมากที่สุด และมีประสิทธิภาพ (คำนึงถึงความสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้) สามารถตรวจสอบและพัฒนาระดับมาตรฐานการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์ที่ 1 มีการบริหารจัดการที่ทันสมัย

คำอธิบาย มีการจัดทำแผนพัฒนา/ธรรมนูญโรงเรียนอย่างเหมาะสม โดยจัดโครงสร้าง การบริหารงานแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน มีผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายมุ่งเน้นการนำไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึง นำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

เกณฑ์ที่ 2 สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย

คำอธิบาย การบริหารงานในแต่ละฝ่ายมีการแต่งตั้งคณะกรรมการมีการประชุมปรึกษา วางแผนในการพัฒนางาน เปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นเสนอแนะอย่างทั่วถึง

เกณฑ์ที่ 3 มีระบบการทำงาน ตรวจสอบและรายงานคุณภาพในที่เหมาะสม

คำอธิบาย มีการประชุมกำหนดขอบข่าย ผู้รับผิดชอบ และมีการตรวจสอบประเมิน รายงานผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 6 กิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร สวัสดิการ การปกครอง และกิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์

เกณฑ์ที่ 1 จัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาทั้งร่างกายและ จิตใจให้เหมาะสมกับวัย

คำอธิบาย มีการจัดบริการโภชนาการ และสุขภาพที่ถูกต้องสูงลักษณะและเพียงพอ มีการจัดสันตนาการและบริการตรวจสุขภาพอย่างทั่วถึง มีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน มีการจัดสวัสดิการ/ความช่วยเหลือที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนที่มีความจำเป็นได้มีโอกาสได้เรียนอย่างเต็มที่ และมีการจัดบริการ แนะนำทุกด้านอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

เกณฑ์ที่ 2 ดำเนินงานปกครองนักเรียน เป็นระบบ

คำอธิบาย มีการกำหนดกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียน นักศึกษา อย่างชัดเจน และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง มีการดูแล/ติดตามความประพฤตินักเรียน อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และมีการใช้ข้อมูลด้านความประพฤติของนักเรียนมาพัฒนางานปกครอง

เกณฑ์ที่ 3 จัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับวัย

คำอธิบาย มีแผนงาน/โครงการ การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับนโยบาย ของสถานศึกษาและความสนใจของนักเรียน นักศึกษา มาจัดกิจกรรม สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ผลสำเร็จของงานบรรลุตามเป้าหมาย มีการติดตามและประเมินผล การจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน หมายถึง ผลของการเรียนรู้ หรือพัฒนาการ โดยรวมที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เกณฑ์ที่ 1 พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็กปรากฏเด่นชัด ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คำอธิบาย พัฒนาการในแต่ละด้านของเด็กแต่ละคนมีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการเด็กในแต่ละวัย ซึ่งผลปรากฏเห็นได้อย่างชัดเจนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (กรมวิชาการ 2540 : 31-32)

เกณฑ์ที่ 2 พัฒนาการเด็กแต่ละคน มีความก้าวหน้าเต็มตามศักยภาพ

คำอธิบาย พัฒนาการเด็กแต่ละคนในแต่ละด้าน มีความก้าวหน้า โดยเริ่มตั้งแต่เด็กเข้าเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1 จนถึงชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งการพัฒนาในแต่ละด้านปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กแต่ละคนมีความสามารถในแต่ละด้านเป็นไปตามแนวทางที่ดีขึ้น หรือเป็นไปตามเกณฑ์คู่มือ พัฒนาการของเด็ก ในแต่ละวัย เช่นพัฒนาการทางด้านร่างกาย ของเด็กแต่ละคน มีน้ำหนัก ส่วนสูง เป็นไปตามเกณฑ์ที่พึงประสงค์ ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่

มีความเหมาะสมมีสมรรถภาพ ตามเกณฑ์ เป็นต้น โดยพิจารณาพัฒนาการในแต่ละด้าน อย่างละเอียด

ความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 47 (2542 : 47) ได้กำหนดให้มีระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการ แล้วเมื่อมกราคม 2543

เอกสารมาตรฐานดังกล่าวครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานฯและหน่วยงาน ที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าบางมาตรฐาน ตัวชี้วัดยากเกินไปและ ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี จึงเห็นสมควรให้นำมาตรฐานดังกล่าวมา พิจารณาและปรับให้เหมาะสม จัดทำเป็นมาตรฐานที่มีตัวชี้วัดที่เหมาะสม กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยยึดเอกสารมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลัก และปรับปรุงตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน (14 มาตรฐาน) ให้สอดคล้องกับหลักการ ปรัชญา การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย จัดทำเป็นตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์และ เกณฑ์การประเมินระดับก่อนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้จัดให้มีการสัมมนา 2 ครั้ง เพื่อระดมความคิดจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เข้าร่วมสัมมนา ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง (กรมวิชาการ 2540 : 17)

ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์และเกณฑ์การประเมินระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัยรวม 14 มาตรฐาน 47 ตัวบ่งชี้ (มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้) และได้จัดทำเกณฑ์การประเมินมาตรฐานแต่ละมาตรฐาน ด้วยการกำหนด สภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละตัวบ่งชี้ และการพิจารณาการบรรลุผลตามเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งในเชิง ปริมาณและคุณภาพ (กรมวิชาการ 2540 : 17)

มาตรฐานการศึกษา 14 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเบื้องต้น

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนรักการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนทรีย์ที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน
2. มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย
3. มีความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเบื้องต้น
ตัวบ่งชี้

1. ทักษะในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก
2. ทักษะในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

3. ทักษะในการสื่อสาร
4. ทักษะในการสังเกตและสำรวจ
5. สามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้

1. มีความคิดรวบยอด
2. แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
3. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. มีทักษะในเรื่องมิติสัมพันธ์และการกะประมาณ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนรักการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้

ตัวบ่งชี้

1. รักการเรียนรู้
2. มีทักษะในการแสวงหาความรู้

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวบ่งชี้

1. กระตือรือร้นในการทำงาน
2. ทำงานจนสำเร็จ และภูมิใจในผลงาน
3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนิษย์ที่ดี

ตัวบ่งชี้

1. มีสุขภาพกายที่ดี
2. สุขภาพจิตที่ดี
3. มีสุนิษย์ที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
2. สามารถแสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ
ตัวบ่งชี้

1. มีรูปแบบการบริหารงานชัดเจน
2. มีปรัชญา แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของ

สถานศึกษา

3. มีการปฏิบัติตามแผน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
5. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การทำงานอย่างต่อเนื่อง
6. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการ และทันต่อ

การใช้งาน

7. มีการประเมินภายในประจำปี และนำผลการประเมินมาใช้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการ

พัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีและร่วมกันพัฒนาการศึกษา
2. มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมและสร้างความเข้าใจอันดีกับชุมชน

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. มีแผนการจัดประสบการณ์เหมาะสมกับธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากรู้ อยากเรียน รู้จักคิดเป็นระบบและรู้จักใช้วิธี

หาคำตอบด้วยตนเองเหมาะสมตามวัย

3. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์
4. ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพทั้งด้านดนตรี ศิลปะและการเคลื่อนไหว
6. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่น
7. มีการติดตามผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ
ตัวบ่งชี้

1. มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา
2. มีความเป็นผู้นำ

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจจิตวิทยาและพัฒนาการเด็ก
2. ครูมีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. ใช้วิธีการประเมินพัฒนาการเหมาะสมตามวัยและสอดคล้องกับสภาพจริงของ

การเรียนรู้

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครู

เพียงพอ

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจ และความรับผิดชอบในหน้าที่
2. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี
3. ครุมีจำนวนตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน

การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา
2. มีการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม

แนวคิดการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพการพัฒนายจะต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบ ครบวงจร โดยเปรียบเทียบความสำเร็จกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ในเรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542 : 24) ได้กำหนดไว้ดังนี้

การพิจารณาคุณภาพ

1. การบรรลุผลตามเกณฑ์มาตรฐาน (Achievement) หมายถึง ผลการดำเนินงานบรรลุสภาพที่พึงประสงค์
2. ความพยายาม (Attempt) หมายถึง มีร่องรอยความพยายามในการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาคุณภาพการดำเนินงาน

การบรรลุผลตามเกณฑ์มาตรฐาน

เกณฑ์การพิจารณามาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการ (Achievement) พิจารณาจากตัวบ่งชี้ 2 ประเภท ดังนี้

1) ปริมาณ (Quantity)

- ด้านผู้เรียน
 - จำนวนมาก หมายถึง ประมาณ 80% ขึ้นไป
 - จำนวนปานกลาง หมายถึง ประมาณ 60-70% ขึ้นไป
 - จำนวนน้อย หมายถึง ต่ำกว่า 60%
- ด้านปัจจัย
 - ปริมาณมาก หมายถึง ปริมาณ 80%
 - ปริมาณปานกลาง หมายถึง ปริมาณ 60-70%
 - ปริมาณน้อย หมายถึง ปริมาณ ต่ำกว่า 60%

หมายถึง : เฉพาะมาตรฐานที่ 20 การประเมินให้ใช้ ปากฎ/ไม่ปากฎ

- ด้านกระบวนการ
 - ปากฎ หมายถึง ปากฎตามสภาพที่พึงประสงค์
 - ไม่ปากฎ หมายถึง ไม่ปากฎตามสภาพที่พึงประสงค์

2) คุณภาพ (Quality)

- คุณภาพด้านผู้เรียนที่ยอมรับได้ หมายถึง ผู้เรียนที่สามารถบรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์
- คุณภาพด้านกระบวนการและด้านปัจจัยที่ยอมรับได้ หมายถึง มีหรือปฏิบัติได้ตามสภาพที่พึงประสงค์

การพิจารณาความพยายาม (Attempt)

เกณฑ์การพิจารณาความพยายามด้านผู้เรียน ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการพิจารณาความพยายามของสถานศึกษา ในการแสดงร่องรอยหลักฐานของการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยมีความพยายามในการพัฒนาให้ผู้เรียน กระบวนการ และปัจจัย ได้บรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์

ระดับคุณภาพด้านผู้เรียน

ระดับ 1 – ควรปรับปรุง	ระดับ 2 – ขั้นต่ำที่ยอมรับได้	ระดับ 3 – คุณภาพดี
ผู้เรียนจำนวนน้อยบรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์และไม่มีร่องรอยความพยายามของการพัฒนาผู้เรียน	ผู้เรียนจำนวนปานกลางบรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์ หรือผู้เรียนจำนวนน้อยบรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์แต่มีร่องรอยความพยายามในการพัฒนาผู้เรียน	ผู้เรียนจำนวนมากบรรลุตามสภาพที่พึงประสงค์

ระดับคุณภาพด้านกระบวนการ

ระดับ 1 – ควรปรับปรุง	ระดับ 2 – ขั้นต่ำที่ยอมรับได้	ระดับ 3 – คุณภาพดี
ไม่มีร่องรอยหลักฐานของกระบวนการดำเนินงานและไม่มี ความพยายามที่จะให้เกิดสภาพที่พึงประสงค์	มีร่องรอยหลักฐานของกระบวนการดำเนินงานตามสภาพที่พึงประสงค์หรือไม่มีหลักฐานของกระบวนการแต่มีความพยายามที่จะให้เกิดสภาพที่พึงประสงค์	มีหลักฐานของกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนตามสภาพที่พึงประสงค์

ระดับคุณภาพด้านปัจจัย

ระดับ 1 – ควรปรับปรุง	ระดับ 2 – ขั้นต่ำที่ยอมรับได้	ระดับ 3 – คุณภาพดี
ปัจจัยที่มีคุณภาพตามสภาพที่พึงประสงค์มีปริมาณน้อยและไม่มีร่องรอยของความพยายาม	ปัจจัยที่มีคุณภาพตามสภาพที่พึงประสงค์มีปริมาณปานกลางหรือมีน้อยแต่มีร่องรอยความพยายาม	ปัจจัยที่มีคุณภาพตามสภาพที่พึงประสงค์มีปริมาณมาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประกันคุณภาพการศึกษา ขณะนี้มีนักการศึกษาหลายท่านได้วิจัยไว้ในด้านต่าง ๆ ทั่วไปหลายด้าน ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาจึงรวบรวมมา มีทั้งการงานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยของ สุพัฒน์ พรหมวัง (2524 : 45) เรื่อง ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก
2. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
3. ครูที่มีสถานภาพ ตำแหน่งต่างกัน และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่ง กับขนาดโรงเรียน ต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
4. ครูที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกันมีปัญหาการดำเนินงาน โดยส่วนรวมและรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน มากกว่าครูวิชาการโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานเป็นรายด้าน 3 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาการดำเนินงานโดยส่วนรวมและรายด้าน 2 ด้านคือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน และในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน มากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานมากกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กในด้านการควบคุม คุณภาพการศึกษา ในการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพตำแหน่งกับขนาดโรงเรียนต่อปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

งานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543 : 3) เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามมาตรฐานโรงเรียนในแต่ละด้าน ดังนี้ คือการดำเนินการตามมาตรฐานการบริหารมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก การดำเนินการตามมาตรฐานการเรียนการสอนมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และดำเนินการตามมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มีผลการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมมีปัญหาการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย จำแนก ตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกรายการ

การเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยของ ยุพารมณ์ ภิญโญเจริญ (2544 : 29) เรื่อง การดำเนินงานตามปัจจัยหลัก เพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปฏิบัติงานโดยรวมและจำแนกตามสภาพ เห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน มีการจัดการดำเนินงานตามปัจจัยหลักเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวม และทุกรายปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัย อยู่ในระดับมาก โดยลำดับค่าเฉลี่ยสูงมาหาต่ำได้ ดังนี้ บุคลากร ปรัชญาและเป้าหมายของ โรงเรียน กิจกรรมนักเรียน สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การ จัด การและการบริหาร และทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน
2. ผู้ปฏิบัติงานที่มีสถานภาพแตกต่างกัน เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติในการดำเนินงาน ตามปัจจัยหลักเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จำนวน 5 ปัจจัย ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้รับผิดชอบปัจจัยหลักเห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติโดยรวมและ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ 4 : ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน และปัจจัยที่ 6 : กิจกรรมนักเรียน มากกว่าครูอาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานตามปัจจัยหลักเพื่อประกันคุณภาพการ ศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น มีดังต่อไปนี้ ปรัชญาและเป้าหมายของ โรงเรียนควรชัดเจน และเหมาะสมสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ และความต้องการของชุมชน บุคลากรควรรู้และเข้าใจปรัชญาและเป้าหมายตรงกัน บุคลากรควรได้รับการฝึกอบรม เป็นระยะ ผู้บริหารไม่ควรเป็นผู้ที่ชอบใช้อำนาจ ครูควรพัฒนาตนเอง และได้รับการอบรมอยู่เสมอ บุคลากรฝ่ายสนับสนุนควรมีความรู้ ความสามารถตรงกับงาน ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการเรียน

การสอนให้เพียงพอ ควรจัดอาคารสถานที่ให้เหมาะสมเพียงพอ ผู้บริหารควรมีหลักประชาธิปไตยในการบริหาร ควรส่งเสริมและจัดสวัสดิการให้แก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง ควรใช้กิจกรรมส่งเสริมวิชาการควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม เพื่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ควรตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

งานวิจัยของ ปัญญา ปรารักษ์ทอง (2545 : 13) เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง การควบคุมคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน และด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน อยู่ในระดับปานกลางปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ

2. ประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง การควบคุมคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่มีผู้บริหารมีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สภาพการดำเนินงานในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีประสบการณ์การบริหารต่างกัน โดยรวมและรายด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสภาพการดำเนินงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมและด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน มีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนมีขนาดกลางมีสภาพการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ส่วนด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การบริหาร และโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยของ แก้วเวียง เทศบุตร (2544 : 39) เรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวม ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลาง และข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เห็นว่า มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวม และเป็นรายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับน่าพอใจ ยกเว้นข้าราชการครูโดยรวมเห็นว่า มีการดำเนินงานด้านการกำหนดเป้าหมาย อยู่ในระดับดี ส่วนข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่ามีการดำเนินงานโดยรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้านอยู่ในระดับดี และเห็นว่ามี การดำเนินงานด้านการจัดทำมาตรฐานโรงเรียนอยู่ในระดับน่าพอใจ

2. ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน เห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวม และเป็นรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่ามีการดำเนินงานมากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลาง และในโรงเรียนขนาดเล็ก

3. ปัญหาที่สำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ได้รับความร่วมมือจากชุมชน และผู้ร่วมงานน้อย การจัดทำข้อมูลพื้นฐานและระบบสารสนเทศไม่ชัดเจน ไม่มีระบบ ไม่ตรงกับความเป็นจริง และไม่ครอบคลุมทุกเรื่อง การกำหนดเป้าหมายไม่มีความชัดเจน กว้างเกินไป และไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ในการจัดทำแผนครู อาจารย์ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้อง ไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร แผนของโรงเรียน ไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้อย่างจริงจัง การตรวจสอบภายใน ไม่มีความต่อเนื่อง และไม่มีเครื่องมือตรวจสอบที่ชัดเจน การรายงานความก้าวหน้าและการเผยแพร่ต่อสาธารณชนมีน้อยมาก

งานวิจัยของ ดวงดาว ทองผ่อง (2545 : 65) เรื่อง สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมาก

2. สภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาในการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับน้อย

3. ผลการเปรียบเทียบ สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่งผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็น

ต่อสภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการเปรียบเทียบ สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพในการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรายงานการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการประกันคุณภาพภายในและการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบ สภาพและปัญหาในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ คือ บุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพต่างกันมีความคิดเห็นในการประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน งานวิจัยของสมชัย ละครวญ (2544 : 29) เรื่อง การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวม ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลาง ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และข้าราชการครูในโรงเรียนไม่ขยายโอกาสทางการศึกษา เห็นว่า มีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและ 5-8 มาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง และมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 2 – 5 มาตรฐาน ส่วนข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ และข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เห็นว่า มีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและ 7 มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง อีก 3 มาตรฐาน โดยข้าราชการครูทุกกลุ่ม เห็นว่า มีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมากเหมือนกัน คือ มาตรฐานที่ 6 จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่ดี และมาตรฐานที่ 10

ประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม และอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกันคือมาตรฐานที่ 8 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถและความถนัดได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล และมาตรฐานที่ 9 จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออย่างหลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน เห็นว่า มีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและ 4 มาตรฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานโดยรวมและมาตรฐานที่ 1 มากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลางและข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และเห็นว่า มีการปฏิบัติงานมาตรฐานที่ 2,4 และ 9 มากกว่าข้าราชการครูโรงเรียนขนาดเล็ก

3. ข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เห็นว่า มีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 7 มากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนไม่ขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยของสุกัลญา ภูผิวโศก (2543 : 3) เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานด้านมาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านมาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ทั้ง 10 มาตรฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มาตรฐานที่เห็นว่ามีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ มาตรฐานที่ 8 การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถและความถนัดได้ตามศักยภาพโดยส่งเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยของนักเรียนเป็นรายบุคคล มาตรฐานที่ 5 การจัดการเรียนการสอน เชื่อมโยงกับสภาพชุมชนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มาตรฐานที่ 2 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติจริง ประเมิน และปรับปรุงตนเอง และ มาตรฐานที่ 1 วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น

2. นโยบายและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านมาตรฐานการเรียนการสอนตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายมาตรฐานแล้ว ผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานที่มีปัญหาน้อยคือ มาตรฐานที่ 7 จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ

การเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จและมาตรฐานที่ 6 จัดการเรียนการสอนโดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่ดีและฝึกฝนจนเป็นนิสัย

งานวิจัยของวาสนา แสงงาม (2543 : 4) เรื่องรูปแบบการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชนและกรมสามัญศึกษา ได้ดำเนินงานโดยมีแนวทางการกำหนดมาตรฐาน การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษานำไปเป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่แตกต่างกัน ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระจายอำนาจการดำเนินงานให้สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสถานศึกษา สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาเอกชน กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแนวทางของกรมต้นสังกัด ส่วนกรมสามัญศึกษา จะกระจายอำนาจการดำเนินงานให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จากกรมต้นสังกัด ส่วนสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาจากองค์กรภายนอก ซึ่งยังไม่ระบุชัดเจนว่าเป็นหน่วยงานใด

3. แนวโน้มรูปแบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปัตตานี จะประกอบด้วย แนวทางในการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมี แนวทางในการดำเนินงานดังนี้

3.1 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา โดยกลุ่มบุคคลที่สถานศึกษาแต่งตั้งขึ้น ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนจากชุมชน/ท้องถิ่น มาตรฐานการศึกษาของ เขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น และสามารถนำมาเป็นกรอบในการจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญของโรงเรียน ระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษา เพื่อนำมามาตรฐานการศึกษาที่กำหนดลงสู่การปฏิบัติมี 2 รูปแบบคือ

3.1.1 ยึดมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดขึ้นเป็นหลัก

3.1.2 ยึดภาระงานของสถานศึกษาเป็นหลัก

3.2 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีการตรวจสอบคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา 2 รูปแบบ คือ

3.2.1 การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็น การประเมินตนเอง

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยบุคลากรจากเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานสู่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3.3 สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้รับการประเมินคุณภาพภายในปีละ 1 ครั้ง กลุ่มผู้ประเมินประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนจากเขตพื้นที่ การศึกษา ผู้แทนจากกรรมการสถานศึกษา และผู้แทนจากชุมชนภายในเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาจะต้องนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย และปรับปรุงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยของลักขณา วิไลพันธุ์ (2545 : 6) เรื่อง การเตรียมโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าผลการวิจัยการเตรียมโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 7 ปัจจัย คือ 1) ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน 2) หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน 3) บุคลากร 4) ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน 5) การจัดการบริหาร 6) กิจกรรมนักเรียนนักศึกษา 7) สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน มีการเตรียมการอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ถ้าพิจารณาอันดับการปฏิบัติสูงสุด ของแต่ละปัจจัยตามลำดับดังกล่าว คือ 1) โรงเรียนเน้นที่คุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ให้ครูปฏิบัติตนด้วยความรักความเมตตาต่อศิษย์ 4) จัดห้องเรียนให้ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย 5) ให้ครูทำงานโดยมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ 6) ป้องกันนักเรียนเกี่ยวกับยาเสพติดและสิ่งมอมเมา 7) ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย ปัญหาสูงสุด คือ ครูใช้อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีและทรัพยากรทางการเรียนการสอนไม่พอกับความต้องการของ นักเรียน

งานวิจัยของชาญณรงค์ คำเชียบ (2546 : 5) เรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครูมีความเห็นว่าการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ในภาพอยู่ในระดับมาก
2. ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยของณรงค์ ศรีมาธรณ์ (2545 : 3) เรื่อง การประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดศรีสะเกษมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพอยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครูสายผู้บริหารกับสายผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และแตกต่างกันจากโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยของพระครูสุวิราภรณ์ (คุณากรธรรมโรจน์) (2545 : 56) เรื่องการศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการตามแนวความคิดของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการตามความคิดเห็นของผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดหนองคายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่า 3 อันดับแรก ดังนี้ ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร สำหรับค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน สำหรับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการตามความคิดเห็นของครูผู้สอนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ตามค่าเฉลี่ย จากสูงไปหาค่า ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหาร และ

การจัดการ ด้านการพัฒนาครู และบุคลากร สำหรับด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น คือด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยของญาณอาภา ทับทิมทอง (2545 : 5) เรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการรับรองการประกันคุณภาพภายในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพภายนอกทั้งสามมาตรฐานพบว่า (1) กิจกรรมที่แสดงถึงมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มีความดีสูงสุด คือผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมภาวะการเจริญเติบโตของนักเรียน มีความดีต่ำสุด คือ ร่วมทำบุญตักบาตรสัปดาห์ละหนึ่งวัน (2) กิจกรรมที่แสดงถึงมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มีความดีสูงสุด คือ การจัดการและการบริหารงานและส่งเสริมเทคนิควิธีการสอนของครู และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน มีความดีต่ำสุด คือ การแข่งขันประกวดดนตรีไทยและ (3) กิจกรรมที่แสดงถึงมาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัยความดีสูงสุด คือ ความสามารถของครูในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ที่ใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความดีต่ำสุด คือ มีห้องปฏิบัติการฝึกอบรมให้เด็กปฏิบัติได้จริง

งานวิจัยของสุรชัย วังบุญคง (2543 : 95) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานประกันคุณภาพของครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาตัวแปรต้นคือสถานภาพของครู จำแนกเป็น วุฒิกการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ตัวแปรตามคือ การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 7 ปัจจัย ได้แก่ ประชญาและเป้าหมายของโรงเรียน หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน บุคลากร ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน การจัดการ การบริหาร กิจกรรมนักเรียนสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. ครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมและรายปัจจัยอยู่ในระดับสูงกว่าระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีวุฒิกศึกษาต่างกัน ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายปัจจัยไม่แตกต่างกัน

3. ครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่าง ๆ ปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายปัจจัยไม่แตกต่างกัน

4. มีปฏิสัมพันธ์ร่วมระหว่างวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมของครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยของ ซาติชาย พิมพิไสย (2543 : 88) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาจากตัวแปรการปฏิบัติงาน ปัญหา ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมเนียมโรงเรียน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่สำคัญคือด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา และข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาในการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ การปฏิบัติงานภายในโรงเรียนควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในธรรมเนียมโรงเรียน การกำกับติดตามควรมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง และการพัฒนาครูผู้สอนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

งานวิจัยของวิรุฬ แสงงาม (2543 : 2) เรื่องการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดปัตตานี โดยศึกษาจากตัวแปร 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บริหารการศึกษานอกสถานศึกษา คือ การกำหนดแนวทางปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและแนวทางแก้ไขความคาดหวังของผลสำเร็จในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย

2. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา คือ ประวัติสถานศึกษาและหลักสูตรที่เปิดสอน ประวัติผู้บริหารและประสบการณ์ด้านการบริหาร ผลสรุปการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา การสนับสนุนช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาและอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม ความคาดหวังต่อการประกันคุณภาพการรับรองมาตรฐานการศึกษา ความคาดหวังของผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษา ทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงประสงค์

3. กลุ่มครู คือ ประวัติส่วนตัว การศึกษาและประสบการณ์ในการสอน วิชาที่สอน ค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ เจตคติที่มีต่อสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา การได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาและอุปสรรค

ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางดำเนินงาน รูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม ความคาดหวังของครูต่อการประกัน คุณภาพการศึกษา

4. กลุ่มคณะกรรมการโรงเรียน คือ บทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์ในการเข้ามามีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ความคาดหวังของคณะกรรมการโรงเรียน บทบาท/หน้าที่ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่คณะกรรมการโรงเรียนพึงประสงค์

ผลการวิจัยผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยด้านการนำเข้า ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน และปัจจัยเกี่ยวกับสื่ออุปกรณ์การเรียน
2. ปัจจัยด้านกระบวนการ ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการ และปัจจัยเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานการศึกษา
3. ปัจจัยด้านผลผลิต ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานหรือร่องรอยการทำงานและปัจจัยเกี่ยวกับผลสรุปการปฏิบัติงาน
4. ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงบุคลากรของโรงเรียน สภาพการจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน ระบบการตรวจสอบ ระบบการประเมินตนเอง ทักษะในการตรวจสอบและประเมินตนเอง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและความรู้ความเข้าใจแนวทางการประกันคุณภาพ

งานวิจัยของว่าที่ร้อยโททำเนียบ มหาพรหม (2543 : 4-6) วิจัยเรื่องการติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ได้ศึกษาจากตัวแปรการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ปัญหาในการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ข้อเสนอในการปฏิบัติ ตามมาตราการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ “ปานกลาง” เรียงลำดับ คือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านผลผลิตการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกด้าน เรียงลำดับ คือ ด้านบริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

เพื่อให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพศึกษาดีขึ้น ควรดำเนินการดังนี้

1. ให้อาจารย์ตระหนักในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานให้ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารจัดการกิจกรรมที่ให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรักสามัคคีกัน รักในเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นอาจารย์ มีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์การร่วมกัน

3. โรงเรียนจัดฝึกอบรมสัมมนาและประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

4. โรงเรียนกำหนดและประกาศคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้นักเรียนผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

5. โรงเรียนจัดประชุมวางแผนการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษางานวิจัยของวุฒิชัย โสมานูตร (2537 : 6) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนกองบัญชาการตำรวจภูธร 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือปริมาณงานและความรับผิดชอบ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงาน และผู้ได้บังคับบัญชา

งานวิจัยของวีรพัฒน์ แจ็งศิริ (2541 : 2) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพข้อมูลและสารสนเทศในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในเขตการศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารและคุณภาพข้อมูลและสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ปัจจัยการบริหารด้านบรรยากาศองค์การและด้านการประมวลผลสามารถพยากรณ์คุณภาพข้อมูลสารสนเทศได้

งานวิจัยของราย จันทร์กัลดี (2536 : 1) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนที่ส่งต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ลักษณะองค์การ ลักษณะสิ่งแวดล้อม ลักษณะบุคคล นโยบาย และการปฏิบัติ สำหรับปัจจัยที่อยู่ในอันดับสูงสุด คือ ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ

งานวิจัยของนพพล เสนาะคนตรี (2541 : 3) ได้ศึกษาการพัฒนานุเคราะห์ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีการดำเนินการพัฒนานุเคราะห์ ทั้ง 9 ด้าน และผลการวิจัยพบว่า ใน 9 ด้านนี้มีการปฏิบัติอยู่ในอันดับสูง ได้แก่ การแนะนำบุคลากรในสำนักงาน การบรรยายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การศึกษาดูงานในหน้าที่รับผิดชอบ การจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ ข่าวสารทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การสอนงานโดย ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุด คืองบประมาณที่จัดสรรให้มาดำเนินการไม่เพียงพอ

งานวิจัยของทัศนาศิขิต (2541 : 2) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งต่อการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะองค์การ ลักษณะสภาพแวดล้อม ลักษณะบุคคล นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ปัจจัยการบริหารที่ส่งต่อการปฏิบัติงานนิเทศภายใน

โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะบุคคล ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อการกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน

งานวิจัยของเทวี บุญจับ (2540 : 3) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนสายสามัญศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนเอกชนสายสามัญศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจในระดับมาก 4 ปัจจัย คือ ด้านความพึงพอใจต่อสถาบัน/องค์กร ปัจจัยลักษณะงานที่ปฏิบัติ ปัจจัยด้านความสำเร็จ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพ กับเพื่อนร่วมงาน

งานวิจัยของนิตยา จันทร์คณาโชค (2538 : 2) ได้ศึกษาปัจจัยองค์การที่ส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยองค์การทั้ง 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคคล สิ่งแวดล้อมและลักษณะงาน ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

งานวิจัยของอาภรณ์ พลเยี่ยม (2542 : 4-6) เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็นผู้บริหาร 87 คน คิดเป็นร้อยละ 85.78 และเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา 61 คน คิดเป็นร้อยละ 41.22 ซึ่งสังกัดกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 32 คน คิดเป็นร้อยละ 21.62 กลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ 74 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 42 คน คิดเป็นร้อยละ 28.38

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินการตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยภาพรวมแล้ว ความความคิดเห็นของผู้บริหารและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา เห็นว่าระดับดำเนินการ นโยบายการประกันคุณภาพ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการดำเนินการ ตามนโยบายประกันคุณภาพ การศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายได้ก็อยู่ในระดับปานกลางเช่น เดียวกัน

3. ระดับการดำเนินการตามนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทุกด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ การเรียนปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ และแผนการดำเนินงาน กิจกรรมพัฒนานิสิตนักศึกษา การบริหารทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม บริหารการเงินและงบประมาณ ระบบกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ระดับการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของ มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นรายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ระดับดำเนินการตามนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์แผนการดำเนินการ

4.2 ด้านการบริหาร พบว่าไม่มีระบบและการดำเนินการธำรงรักษานุเคราะห์ระบบการสรรหานุเคราะห์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การประเมินบุคลากรและการพิจารณาความดีความชอบไม่เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นโยบายในการบริหารงานบุคลากรของมหาวิทยาลัยไม่ชัดเจน ไม่สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถไว้ได้ ขาดการป้อนบำเหน็จและกระบวนการประเมินผลดังที่ กมล ศรีประสาธน์ (2541 : 65) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับแนวทางของ การดำเนินการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล ด้านนโยบาย งบประมาณ และการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการ มีความเป็นอิสระในการดำเนินการ มากกว่าหน่วยงานราชการทั่วไป ระบบบริหารงานบุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลต้องสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถรักษาคณตไว้ได้

4.3 ด้านการเงินและงบประมาณ พบว่า มีปัญหาคือไม่จัดระบบการจัดสรรวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและตรวจสอบการเงินและงบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยขาดระบบการตรวจสอบคุณภาพของงาน ประกอบกับไม่มีอิสระในเรื่องของการบริหารงานบุคคล ซึ่งจะต้องยึดติดกับการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้เข้มแข็งและมีศักยภาพในการพึ่งตนเองได้ โดยให้สถาบันอุดมศึกษาอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาลและสำนักงบประมาณสนับสนุนงบประมาณในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป โดยให้ถือค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักศึกษาเป็นเกณฑ์ ในการจัดสรร งบประมาณ มีอิสระในการใช้เงินด้วย แต่ต้องมีเงื่อนไขว่าต้องมีระบบการตรวจสอบคุณภาพของงานรวมทั้งมีอิสระในเรื่องของการบริหารงานบุคคล โดยไม่ยึดติดกับระเบียบ ก.พ. หรือ ก.ม.

4.4 ด้านระบบกลไกการประกันคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาคือการพัฒนา ระบบกลไก ในการประกันในการประกันคุณภาพ ระบบการศึกษาไม่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยมีความหลากหลายในแต่ละกลุ่มวิชา ประกอบกับขาดกลไกในการติดตามผลและแนวทางที่ชัดเจน ดังที่ วันชัย ศิริชนะ (2537 : 3) ได้กล่าวถึงสภาพขยายตัว และความหลากหลายของระบบที่มีประสิทธิภาพอันจะเป็นผลเสียต่อผู้เรียน และสังคมโดยรวม

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยของ อเบอร์น่าตี (Abemathy 1992 : 8) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่แสดงประสิทธิผลของโรงเรียน แสดงได้จากการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นการมองประสิทธิผลของระบบบริหารการศึกษาของโรงเรียนทั้งระบบ

งานวิจัยของ เซอร์ยาด์ (Suryadi 1992 อ้างถึงใน Ministry of Education and Culture 1994 : 5) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาของประเทศ

อินโดนีเซีย โดยวัดคุณภาพของครูใน 4 ปัจจัยหลัก คือ ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความพยายามทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมทางวิชาชีพและความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญและงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการวิจัยผลการวิจัยพบว่า ครูเป็นปัจจัยที่กระตุ้นและใช้ประโยชน์จากปัจจัยอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นปัจจัยเดียวที่ใช้ตัดสินการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา และครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้มากที่สุด

งานวิจัยของ กลอเลนเตอร์ (Gallenter 1994 : 6) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านการบริหารของโรงเรียนที่สัมพันธ์กับการย้ายออกจากโรงเรียนประถมศึกษาของเอกชน ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองเลือกโรงเรียนเอกชนเพราะมีความเชื่อว่าโรงเรียนของรัฐมีคุณภาพต่ำกว่าโรงเรียนเอกชน ซึ่งแสดงค่านิยมของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจเลือกโรงเรียน และการที่ผู้ปกครองย้ายนักเรียนออกก็เพราะหมดความเชื่อถือในโรงเรียนนั้น

งานวิจัยของ ไรด์, ฮอปกิน และฮอลลี (Reid, Hopkins and Holly 1988 : 5) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ และครูใหญ่ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าครูบางคนให้ความหมายของประสิทธิผลของโรงเรียนว่า หมายถึงความสามารถของนักเรียนที่จะบรรลุสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในขณะที่บางคนเห็นว่าประสิทธิผลของโรงเรียนหมายถึงความสามารถ ในการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สมาชิก

งานวิจัยของ เชียร์เนอร์ (Shearer 1993 : 185) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลทางการศึกษาชื่อเสียงของสถาบันและความมั่นคง ด้านการเงินของวิทยาลัยเอกชนในสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับชื่อเสียงของสถาบันหรือความมั่นคงด้านการเงิน ความมีชื่อเสียงของสถาบันและการมีความสามารถด้านการเงินมิได้เป็นสิ่งรับประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันนั้น

จากการค้นคว้าและนำเสนอผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยและการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนความพร้อมนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาปัจจัยในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาย่อมส่งผลในเชิงลูกโซ่ ที่จะทำให้สถานศึกษาหรือองค์การเกิดการพัฒนา การประกันคุณภาพภาพเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่โรงเรียนเอกชนจะต้องปฏิบัติตามเนื่องจากมีกฎระเบียบให้โรงเรียนต้องปฏิบัติและมีสังคมรอบข้างหรือผู้ใช้บริการซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของโรงเรียนเอกชนทุกโรง ที่จะต้องให้ความสำคัญ

การประกันคุณภาพในสถานศึกษา ในปัจจุบันนี้มีการตื่นตัว อีกทั้งมีผลสืบเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาจึงทำให้ทุกสถานศึกษาถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะต้องเร่งสร้าง เร่งคิด และเร่งปรับปรุง เพื่อให้ได้เครื่องหมายรับรองคุณภาพมาจากสถาบันรับรองคุณภาพ จึงต้องทำความเข้าใจ

และต้องศึกษาขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด มีการปรับจุดอ่อน จุดอ้อยของโรงเรียน ให้นำพวงจักร
เข้าสู่มาตรฐานให้ได้ ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
ทุกภาคส่วนเพื่อความภาคภูมิใจและมั่นใจ และเพื่อความอยู่รอดของสถานศึกษานั้นเอง

